

Clemens STROICK, O. M. I., *Heinrich von Friemar, Leben, Werke, philosophisch-theologische Stellung in der Scholastik* (Freiburger theologische Studien, 68. Heft). Freiburg, Herder-Verlag, 1954, in-8, xvi-286 blz. DM. 15.

Deze belangrijke monografie over de Duitse Augustijn Hendrik van Friemar († Erfurt 18 Oct. 1340) is grotendeels een dissertatie, waarmede de auteur, die nu professor is in de geschiedenis der filosofie aan de katholieke universiteit van Ottawa, in 1943 promoveerde tot doctor in de theologie aan de universiteit van Bonn. De eerste hoofdstukken zijn gewijd aan het leven en de werken van H. v. Friemar, waarbij rekening wordt gehouden met het moeilijke probleem van zijn drie naam- en tijdgenoten, waarop Füsslein en Hümpfner reeds gewezen hebben. Het gaat hier over Hendrik van Friemar senior, soms ook genoemd Henricus de Alemannia, die in 1290-98 provinciaal was van de Duitse Augustijnenprovincie, welke in 1299 verdeeld werd in vier provincies; nadien voltooide hij zijn theologische studies aan de universiteit van Parijs, behaalde daar de titel van magister in de theologie en doceerde er van 1305 tot 1312. Uit die tijd dateren de twee onuitgegeven werken, waarop de auteur zijn onderzoek betreffende de filosofische-theologische leer van H. v. Friemar steunt, nl. een Quodlibet van 1306 en een kommentaar op de Ethica van Aristoteles, geschreven in 1310. Het resultaat van dit nauwkeurig onderzoek is, dat H. v. Friemar trouw St. Thomas volgt en meer de invloed heeft ondergaan van zijn medebroeder Jacobus van Viterbië dan van Aegidius Romanus, hoofd van de Augustijnse school. Zijn grootste verdiensten blijken te liggen op ascetisch gebied. Als auteur van talrijke ascetische werken, welke nog in honderden handschriften bewaard zijn en ook herhaalde malen uitgegeven werden, heeft hij ook in latere eeuwen een belangrijke invloed uitgeoefend, bijzonder door zijn preekbundels, zijn *Tractatus de quatuor instinctibus*, waarvan ook een middelnederlandse vertaling bewaard is, zijn *Tractatus de decem praeceptis*, herhaalde malen uitgegeven onder de naam van Nicolaus de Lyra, en door andere werken, welke onuitgegeven bleven o. m. zijn *Liber de perfectione interioris hominis*. Dit werk is met zijn *Expositio super orationem dominicam et salutationem angelicam*, waarvan de auteur de authenticiteit betwist, bewaard in een handschrift van 1390, geschreven in de karthuis van Erfurt, dat nu in bezit is van P. L. Goegebuer, O. E. S. A., rector te Mignault. De studie van Cl. Stroick is evenwel meer een bijdrage tot de geschiedenis van de filosofie en theologie in de Middeleeuwen dan van de middeleeuwse spiritualiteit. Hierin is de auteur uitstekend geslaagd. De waarde van zijn werk wordt verhoogd door de uitgave van *Quodlibet I* en van andere onuitgegeven teksten in de bijlage, maar jammer genoeg ontbreekt een naam- en zaak-register.

N. TEEUWEN, O. E. S. A.